

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра адміністративного
права та адміністративного
процесу факультету
підготовки фахівців для
підрозділів превентивної
діяльності
Кафедра адміністративного
права та адміністративного
процесу Херсонського факультету

ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

**Одеса-Херсон
2023**

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ
ФАКУЛЬТЕТУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ
ХЕРСОНСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

**ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ
ЩОДО СУМІСНИЦТВА
ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ
ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ОДЕСА – 2023

УДК 342.98(477) (075.8)
ББК 67.9(4УКР)301.011

*Обговорено та схвалено науково – методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ,
протокол засідання від «22» червня 2023 року № 11.*

Авторський колектив:

Денисова А.В., завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу, д.ю.н., професор (розділ 1)

Рудой К.М., професор кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу, д.ю.н., професор (розділ 2)

Коропатов О.М., завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу Херсонського факультету ОДУВС,
к.ю.н., доцент (розділи 2,3)

Баранов С.О., професор кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу, к.ю.н., доцент. (розділ 4)

Рецензенти:

Пехан Д.М., доцент кафедри криміналістики Національного університету
«Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор.

Калянов Д.П., професор кафедри адміністративної діяльності поліції
ОДУВС, доктор юридичних наук, професор.

Денисова А.В., Рудой К.М., Коропатов О.М., Баранов С.О.

П59 Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з
іншими видами діяльності / навчальний посібник. – Херсон.
Одеса, ОДУВС, 2023. – 60 с.

Навчальний посібник «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» містить в собі навчальний матеріал з питань застосування, передбачених антикорупційним законодавством обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами оплачуваної діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Окрему увагу авторами приділено висвітленню питань застосування законодавства про юридичну відповідальність за порушення встановлених обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

Даний навчальний посібник розрахований на державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, працівників підрозділів НПІ України, студентів, курсантів та слухачів ОДУВС, а також на всіх бажаючих орієнтуватися в питаннях організації запобігання корупції в Україні.

УДК 342.98(477) (075.8)
ББК 67.9(4УКР)301.011

© А.В. Денисова, К.М. Рудой,
О.М. Коропатов, С.О. Баранов
© ОДУВС, 2023

ЗМІСТ

ОСНОВНІ СКОРОЧЕННЯ.....	4
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ОБМЕЖЕНЬ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ	6
РОЗДІЛ 2. СУТНІСТЬ ПОРУШЕННЯ ОСОБОЮ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОМ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ЗАЙНЯТТЯ ІНШОЮ ОПЛАЧУВАНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ..	10
2.1. Обмеження щодо іншої оплачуваної діяльності.....	10
2.2. Аналіз порушень встановлених законом обмежень щодо іншої оплачуваної діяльності особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування під час дії режиму воєнного стану	12
РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВХОДЖЕННЯ ДО СКЛАДУ ПРАВЛІННЯ, ІНШИХ ВИКОНАВЧИХ ЧИ КОНТРОЛЬНИХ ОРГАНІВ, НАГЛЯДОВОЇ РАДИ ПІДПРИЄМСТВА АБО ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО МАЄ НА МЕТІ ОДЕРЖАННЯ ПРИБУТКУ	28
3.1. Сутність обмеження щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку....	28
3.2. Характеристика обмежень щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку....	30
РОЗДІЛ 4. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	37
4.1. Адміністративна відповідальність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	37
4.2 Дисциплінарна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	51
ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ.....	53
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	54

ОСНОВНІ СКОРОЧЕННЯ

АРК – Автономна Республіка Крим.
ВР України – Верховна Рада України.
ЗУ – Закон України.
ЗСУ – Збройні Сили України.
КК України – Кримінальний кодекс України.
КМУ – Кабінет Міністрів України.
КЗпП – Кодекс законів про працю України.
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення.
МВС України – Міністерство внутрішніх справ України.
НАЗК – Національне агентство з питань запобігання корупції.
НП України – Національна поліція України.
НБУ – Національний банк України.
ПКМУ – Постанова Кабінету Міністрів України.
ПС НП України – патрульна служба Національної поліції України.
СБУ – Служба безпеки України.
ТРО ЗСУ – Сили територіальної оборони Збройних Сил України.
ЦК – Цивільний кодекс України.

ПЕРЕДМОВА

Правову основу антикорупційної діяльності в Україні складають законодавчі та інші нормативно-правові акти, дія яких спрямована на врегулювання суспільних відносин у сфері запобігання і протидії корупції.

Під корупцією слід розуміти використання особою, на яку поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, а також обіцянки / пропозиції чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Основним державним антикорупційним нормативно-правовим актом є Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон).

Відповідно до ст. 2 Закону відносини, що виникають у сфері запобігання і протидії корупції, регулюються Конституцією України, міжнародними договорами (згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України), законами України, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ОБМЕЖЕНЬ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Застосування обмежень публічного службовця щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності має правовий зміст, який передбачений законодавством країни.

У багатьох країнах закони і правила, що регулюють діяльність публічних службовців, містять обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, Україна не є виключенням. Це зроблено для забезпечення ефективності та недискримінації у сфері публічної служби.

Публічні службовці займаються виконанням важливих функцій для держави та суспільства, і виконання цих функцій вимагає об'єктивності, незалежності та відсутності конфлікту інтересів. Це стосується як посадових осіб у високих посадах, так і рядових публічних службовців.

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності можуть включати такі вимоги:

1. Законодавство може обмежувати публічних службовців у зайнятті певних видів робіт чи виробництва, які можуть створювати конфлікт інтересів або впливати на незалежність їхньої діяльності.

2. Правила можуть встановлювати максимальний розмір доходів, які публічні службовці можуть одержувати від сумісництва чи суміщення з іншими видами діяльності, для запобігання конфлікту інтересів та впливу на їхню об'єктивність.

3. Забороняється публічним службовцям використовувати свої посадові повноваження з метою отримання особистої вигоди чи підтримання інших видів діяльності.

4. Правила можуть встановлювати обмеження цілком або частково щодо суміщення позачергових посад, які можуть впливати на незалежність та об'єктивність публічного службовця.

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності для публічних службовців мають на меті забезпечити інтегритет, ефективність та незалежність публічної служби. Вони відіграють важливу роль у запобіганні корупції, конфлікту інтересів та забезпеченні довіри громадськості до публічних службовців і їхньої діяльності.

Важливим напрямком правового регулювання у сфері запобігання корупції та врегулювання конфлікту інтересів є адміністративно-правове регулювання обмежень щодо сумісництва та суміщення з ін-

шими видами діяльності та обмежень щодо спільної роботи близьких осіб як доволі розповсюджених видів, пов'язаних з корупцією правопорушень.

У ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» визначено обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності для осіб, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Цим особам заборонено займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики зі спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України (п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції»).

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності не поширюються на:

- депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі);
- присяжних;
- помічників-консультантів народних депутатів України;
- працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України;
- працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України;
- працівників патронатних служб у державних органах;
- осіб, зазначених у п.п. «к» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» (крім осіб, зазначених в інших підпунктах п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону), тобто на членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, Наглядової ради Пенсійного фонду¹.

Поряд із тим, слід мати на увазі, що в діях особи, котра займалася певною діяльністю до вступу на державну службу, а оплата цієї діяльності була здійснена із запізненням (вже під час її перебування на державній службі), то в такому разі цю обставину дійсності неможливо інтерпретувати в якості порушення антикорупційного законодавст-

¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

ва. Разом із тим, іноді особа, котра займалась певною діяльністю, при вступі її на державну службу не зупиняє її, що створює ситуацію незаконного суміщення. При цьому такі види іншої оплачуваної діяльності, як викладацька, наукова, творча діяльність, медична практика, інструкторська та суддівська практика зі спорту, не заборонені за сукупності двох умов: 1) ними особа не займається як підприємництвом; 2) ними особі не забороняє займатись Конституція або інший закон України.

У свою чергу, ознаками «іншої оплачуваної діяльності» О.О. Дудоров називає наступні: 1) не є підприємницькою діяльністю, не є викладацькою, науковою та творчою діяльністю, медичною та суддівською практикою, інструкторською практикою із спорту; 2) передбачає активну поведінку – застосування особою своєї праці; 3) за виконання працю особа отримала оплату (винагороду) чи за умовами договору повинна була її отримати; 4) як правило, є систематичною, але може бути і одноразовою, якщо це принесло особі відносно великі доходи¹.

Що ж до підприємницької діяльності, то при адміністративно-правовому регулюванні обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, важливий факт встановлення не лише того, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, була зареєстрована як підприємець (займалася підприємницькою діяльністю), але й отримувала прибуток. Відповідно до ч. 1 ст. 172-4 КУпАП «порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики зі спорту) або підприємницькою діяльністю тягне за собою накладення штрафу від 300 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом».

Особа, призначена (обрана) на посаду, зазначену в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, зобов'язана не пізніше 15 робочих днів з дня призначення (обрання) на посаду здійснити дії, спрямовані на припинення підприємницької діяльності. У зазначений строк особі забороняється здійсню-

¹ Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4-172-9 КУпАП). Київ: ЦППР, 2019. 253 с.

вати підприємницьку діяльність та отримувати будь-які доходи (винагороду тощо) у зв'язку із здійсненням підприємницької діяльності¹.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке суміщення?
2. Що таке сумісництво?
3. Конфлікт інтересів це....
4. Загальна характеристика обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності можуть
5. Припинення суміщення з іншими видами діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №№ 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

2. Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції від 21.10.2022 № 13// URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/roz-yasnennya-dlya-deklarativ-na-chas-vijny/dotrymannya-obmezhen-shhodo-zapobigannya-koruptsiyi/>

3. Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4-172-9 КУпАП). Київ: ЦППР, 2019. 253 с.

¹ Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції від 21.10.2022 № 13// URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/roz-yasnennya-dlya-deklarativ-na-chas-vijny/dotrymannya-obmezhen-shhodo-zapobigannya-koruptsiyi/>

РОЗДІЛ 2.

СУТНІСТЬ ПОРУШЕННЯ ОСОБОЮ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОМ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ЗАЙНЯТТЯ ІНШОЮ ОПЛАЧУВАНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

2.1. Обмеження щодо іншої оплачуваної діяльності.

2.2. Аналіз порушень, встановлених законом обмежень щодо іншої оплачуваної діяльності особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування під час дії режиму воєнного стану.

2.1. Обмеження щодо іншої оплачуваної діяльності.

Відповідно до статті 43 Конституції України¹ кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Згідно з ч. 2 ст. 21 Кодексу законів про працю України² (далі - КЗпП) працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладення трудового договору на одному або одночасно на декількох підприємствах, в установах, організаціях, якщо інше не передбачено законодавством, колективним договором або угодою сторін. Наразі оплата праці за сумісництвом регулюється КЗпП.

Згідно із вимогами ст. 102¹ КЗпП та ст. 19 Закону України «Про оплату праці»³ сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця - фізичної особи.

Працівники, які працюють за сумісництвом, одержують заробітну плату за фактично виконану роботу.

¹ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.02.2023).

² Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

³ Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995. №108/95-ВР. Дата оновлення: 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

Особа не може виконувати свої трудові обов'язки одночасно (в одні й ті ж години) за основним місцем роботи і місцем роботи за сумісництвом.

Сутність вказаного обмеження полягає в тому, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, отримуючи заробітну плату із бюджетних коштів, не може займатися будь-яким іншим активним видом діяльності, спрямованим на отримання доходу і не пов'язаним з виконанням такою особою своїх службових обов'язків (крім зазначених у законі виключень), що є однією з гарантій її неупередженості. Норми Закону України «Про запобігання корупції»¹ (далі по тексту - Закон) робить виключення з вказаного обмеження, і вказує, що воно не поширюється на викладацьку, наукову і творчу діяльності, медичну практику, інструкторську та суддівську практику зі спорту.

Наприклад, суб'єкт, на якого поширюються вимоги Закону, надає послуги з проведення профілактичних заходів, читання лекцій, надання методичної допомоги з охорони праці та пожежній безпеці товариству з обмеженою відповідальністю, в результаті чого отримав дохід в розмірі 5 000,00 грн. У вказаній ситуації суб'єктом порушено встановлені Законом обмеження.

Оплачувана діяльність – це діяльність, за яку особа отримує винагороду, незалежно від того, є вона систематичною чи одноразовою, грошовою чи натуральною, виплачується за трудовою або іншою угодою чи без неї, за виконану роботу чи як аванс, за фізичну роботу чи інтелектуальну, є прямою чи непрямою, обліковується вона чи ні, сплачує особа з цієї винагороди податки чи не сплачує тощо.

Іншою оплачуваною діяльністю є будь-яка діяльність, що не містить ознак підприємницької та полягає у виконанні робіт та/або наданні послуг, які оплачуються або можуть бути оплачені у майбутньому.

Визначене п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону обмеження сфокусовано не на винагороді за результатами здійснення нею іншої, ніж виконання функцій держави або місцевого самоврядування, діяльності, а саме на зайнятті такою діяльністю, яка оплачується чи може бути оплачена.

Отже, власне факт зайняття особою іншою оплачуваною діяльністю (умови щодо здійснення певної діяльності на платній чи безоплатній основі можуть визначатися, у тому числі, законодавством, трудо-

¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

вим чи іншим договором, статутом та іншими документами юридичної особи), незалежно від фінансових результатів такої діяльності, свідчитиме про порушення зазначених вимог Закону.

Викладацька, наукова та творча діяльність, медична практика, інструкторська та суддівська практика зі спорту також можуть бути видами підприємницької діяльності. Якщо особа займається вищевказаними видами діяльності як фізична особа - підприємець, матиме місце порушення заборони, встановленої у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону.

Відкриття власного стоматологічного кабінету і надалі постійна робота у ньому свідчитимуть про порушення, передбачених ст. 25 Закону обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, оскільки така робота здійснюється за ініціативою особи та на її власний ризик, організовується нею самостійно, й особа має на меті досягнення економічних і соціальних результатів. Водночас така особа отримує не тільки винагороду за оплату своєї праці, а й прибуток від діяльності створеного нею кабінету.

Чинним законодавством передбачена можливість створення та діяльності суб'єктів господарювання (підприємств), які діють на основі праці їх членів. Так, фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство»¹).

2.2. Аналіз порушень встановлених законом обмежень щодо іншої оплачуваної діяльності особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування під час дії режиму воєнного стану.

У своєму черговому роз'ясненні №6 від 14.03.2022р. Національне агентство з питань запобігання корупції (далі по тексту - НАЗК) торкнулося теми наявності чи відсутності порушень у діях посадових осіб щодо обмежень на зайняття іншою оплачуваною діяльністю у зв'язку з участю в обороні України, зокрема на підставі контракту².

Проаналізувавши норми чинного законодавства, НАЗК прийшло до висновку, що проходження особами, зазначеними у п. 1 ч. 1 ст. 3 За-

¹ Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003. №973-IV. Дата оновлення: 24.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> #Text (дата звернення: 28.05.2023).

² Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції URL: nazk.gov.ua (дата звернення: 28.05.2023).

кону, військової служби та служби у складі Сил територіальної оборони (далі по тексті – ТРО ЗСУ) Збройних Сил України (далі по тексті - ЗСУ) та добровольчих формувань територіальних громад за контрактом не є порушенням обмеження, передбаченого у п. 1 ч. 1 ст. 25 цього Закону¹.

Наведемо приклад щодо можливості одночасного перебування на посаді, яка передбачає виконання функцій держави/місцевого самоврядування, та проходження військової служби, військової служби у складі Сил ТРО ЗСУ у період дії режиму воєнного стану

Опис ситуації. ОСОБА 1 проходить державну службу на посаді головного спеціаліста у Міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції України. Після введення в Україні воєнного стану ОСОБА 1 розпочала військову службу в одному з підрозділів Збройних Сил України за контрактом.

Питання. Чи порушуватиме ОСОБА 1, яка продовжує обіймати посаду державної служби, заборону займатися іншою оплачуваною діяльністю у зв'язку з проходженням військової служби?

Відповідь. Ні, не порушуватиме².

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону, особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (перелік таких осіб наведено в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону), забороняється займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

На виконання ч. 5 ст. 17 Конституції України³ держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їх сімей.

¹ Роз'яснення НАЗК щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю під час оборони України | Асоціація міст України URL: <https://auc.org.ua/novyna/rozyasnennya-nazk-shchodo-zaynyattya-inshoyu-oplachuvanoyu-diyalnisty-pid-chas-oborony> (дата звернення: 28.05.2023).

² Роз'яснення НАЗК щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю під час оборони України. Асоціація міст України URL: <https://auc.org.ua/novyna/rozyasnennya-nazk-shchodo-zaynyattya-inshoyu-oplachuvanoyu-diyalnisty-pid-chas-oborony> (дата звернення: 28.05.2023).

³ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.02.2023).

Відповідно до норм ст. 12 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та їх сімей»¹ військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами. У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені законом пільги, гарантії та компенсації.

Згідно з ч.ч. 1, 2 ст. 9 зазначеного Закону, держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів. До складу грошового забезпечення входять: посадовий оклад, оклад за військовим званням, щомісячні та одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Отже, для особи, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (у наведеному прикладі – головний спеціаліст територіального органу Міністерства юстиції України), військова служба за контрактом є іншою оплачуваною діяльністю.

Водночас така оплачувана діяльність передбачена законом.

Сили ТРО ЗСУ – це окремий рід сил ЗСУ, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони (п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основи національного спротиву»)².

Комплектування органів військового управління, військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України здійснюється в особливий період військовослужбовцями за контрактом, за призовом особами офіцерського складу і територіальним резервом (п. 2 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про основи національного спротиву»).

Згідно з ч. 2 ст. 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»³ громадяни України, призвані на строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особли-

¹ Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та їх сімей: Закон України від 20.12.1991. №2011-XII. Дата оновлення: 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

² Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. Дата оновлення: 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

³ Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992. №2232-XII. Дата оновлення: 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

вий період, або прийняті на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану, користуються гарантіями, передбаченими, зокрема, у ч. 3 ст. 119 КЗпП¹.

Відповідно до ч. 3 ст. 119 КЗпП за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи і посада на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову. Таким працівникам здійснюється виплата грошового забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»².

Враховуючи викладене, проходження особами, зазначеними у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, військової служби, військової служби у складі Сил ТРО ЗСУ не є порушенням обмеження, передбаченого у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону, оскільки можливість законного зайняття такою оплачуваною діяльністю передбачена законом як виняток.

Цікавим є факт щодо можливості одночасного перебування на посаді, яка передбачає виконання функцій держави/місцевого самоврядування, та членства в добровольчих формуваннях територіальних громад у період дії воєнного стану.

Опис ситуації. ОСОБА 1 проходить державну службу на посаді головного спеціаліста у Міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції України. Після введення в Україні воєнного стану ОСОБА 1 ста-

¹ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

² Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та їх сімей: Закон України від 20.12.1991. №2011-XII. Дата оновлення: 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

ла членом добровольчого формування територіальної громади за контрактом.

Питання. Чи порушуватиме ОСОБА 1, яка продовжує обіймати посаду державної служби, заборону займатися іншою оплачуваною діяльністю у зв'язку з участю в добровольчому формуванні територіальної громади?

Відповідь. Ні, не порушуватиме.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону особам, зазначеним у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, забороняється займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

У Законі України «Про основи національного спротиву»¹ передбачено створення добровольчих формувань територіальних громад.

Добровольче формування територіальної громади – це воєнізований підрозділ, сформований на добровільній основі з громадян України, які проживають у межах території відповідної територіальної громади, який призначений для участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основи національного спротиву»).

Комплектування добровольчих формувань територіальних громад здійснюється на добровільній основі цивільними громадянами.

Відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України «Про основи національного спротиву» до складу добровольчих формувань територіальних громад зараховуються громадяни України, які відповідають вимогам, встановленим Положенням про добровольчі формування територіальних громад, пройшли медичний, професійний та психологічний відбір і підписали контракт добровольця територіальної оборони.

Згідно з п. 21 Положення про добровольчі формування територіальних громад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2021², контракт добровольця територіальної оборони укладається між командиром добровольчого формування та особою, яка подала заяву щодо членства в добровольчому формуванні.

¹ Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. Дата оновлення: 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

² Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. №1449 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-%D0%BF#n11> (дата звернення: 28.05.2023).

У силу положень ч. 6 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» членство в добровольчих формуваннях територіальної громади не є видом військової служби.

Відповідно до умов контракту добровольця ТРО, форму якого затверджено наказом Міністерства оборони України від 07.03.2022 № 84, на добровольця, який уклав цей контракт, поширюються гарантії соціального і правового захисту, передбачені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також ст. 119 КЗпП.

Проте постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб», Порядком виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затвердженим наказом Міністерства оборони України від 07.06.2018 № 260, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.06.2018 за № 745/3219, та жодним іншим нормативно-правовим актом не передбачено виплати грошового забезпечення членам добровольчих військових формувань територіальної громади. Тобто члени добровольчих формувань територіальної громади не отримують грошового забезпечення військовослужбовців.

У ч. 1 ст. 119 КЗпП України встановлено, що на час виконання державних або громадських обов'язків, якщо за чинним законодавством України ці обов'язки можуть здійснюватись у робочий час, працівникам гарантується збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку.

У формі Контракту передбачено, що доброволець добровільно бере на себе зобов'язання виконувати державні та/або громадські обов'язки в інтересах Українського народу.

Враховуючи ч. 1 ст. 119 КЗпП України, за членами добровольчих формувань територіальних громад зберігаються місце роботи (посада) і середній заробіток.

Отже, членство особи, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави/місцевого самоврядування, у добровольчих формуваннях територіальних громад передбачає зайняття іншою діяльністю, але не оплачуваною.

Враховуючи викладене, членство осіб, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, у добровольчих формуваннях територіальних громад не призво-

дить до порушення обмеження, встановленого у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону, оскільки не передбачає зайняття іншою оплачуваною діяльністю¹.

03.08.2022 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану»², яким внесено зміни до Закону України «Про запобігання корупції», та який, серед іншого, встановлює особливості застосування обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності у період дії воєнного стану.

Зокрема, цим Законом доповнено новим п. 28 розділ XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції», у якому визначено, на кого з посадовців на період дії воєнного стану не поширюється обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, встановлене п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону, та за яких умов.

Отже, особливості застосування обмежень у період дії воєнного стану стосуються лише окремих категорій осіб за одночасного дотримання таких умов:

- заборона працювати за сумісництвом та/або займатись підприємництвом не поширюється лише на державних службовців категорій «Б» та «В» та посадових осіб місцевого самоврядування, посади яких віднесені до четвертої – сьомої категорій;

- вказані особи перебувають у відпустці без збереження заробітної плати або у простої;

- дозволяється отримувати дохід лише від юридичних осіб приватного права або фізичних осіб – підприємців, стосовно яких відповідні державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування протягом останнього року не здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців;

- зайняття іншою оплачуваною чи підприємницькою діяльністю слід припинити протягом 15 робочих днів з дня припинення простою або закінчення відпустки.

¹ Роз'яснення НАЗК щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю під час оборони України | Асоціація міст України URL: <https://auc.org.ua/novyna/rozyasnennya-nazk-shchodo-zaunyattya-inshoyu-oplachuvanoyu-diyalnistyu-pid-chas-oborony> (дата звернення: 28.05.2023).

² Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 08.07.2022. №2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

За змістом п. 28 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції», період дії воєнного стану передбачені п. 1 ч. 1 ст. 25 цього Закону обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності *не поширюються* на:

- державних службовців категорій «Б» та «В»;

Категорії посад державної служби встановлено у ст. 6 Закону України «Про державну службу».

Відповідно до пп. 2, 3 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну службу» до посад державної служби категорії «Б» належать посади:

- керівників та заступників керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на територію АРК, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;

- керівників державної служби у державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію АРК, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;

- керівників та заступників керівників структурних підрозділів державних органів незалежно від рівня юрисдикції таких державних органів;

- а до категорії «В» – посади державної служби, не віднесені до категорій «А» і «Б»;

- посадових осіб місцевого самоврядування, посади яких віднесені до четвертої – сьомої категорій.

Категорії посад в органах місцевого самоврядування визначено у ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Відповідно до вимог зазначеної статті Закону до четвертої – сьомої категорій посад віднесені:

- четверта категорія – посади голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад (у разі коли вони працюють у раді на постійній основі), керівників управлінь і відділів виконавчого апарату обласних, Севастопольської міської та секретаріату Київської міської рад, секретарів міських (міст обласного і республіканського в АРК значення) рад, заступників міських (міст обласного і республіканського в АРК значення) голів з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів, директорів, перших заступників, заступників директорів департаментів міських (міст обласного і республіканського в

АРК значення) рад, міських (міст районного значення) голів, селищних і сільських голів, посади заступників голів районних рад;

- п'ята категорія – посади керуючих справами виконавчих апаратів районних рад, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів районних у містах рад, помічників голів, радників (консультантів), спеціалістів, головних бухгалтерів управлінь і відділів виконавчого апарату обласних, секретаріатів Київської та Севастопольської міських рад, керівників управлінь, відділів та інших виконавчих органів міських (міст обласного і республіканського в АРК значення) рад та їх заступників, керівників відділів (підвідділів) у складі самостійних управлінь, відділів виконавчих органів міських (міст обласного значення) рад, посади заступників міських (міст районного значення), сільських, селищних голів з питань діяльності виконавчих органів ради, секретарів міських (міст районного значення), сільських, селищних рад, старост;

- шоста категорія – посади керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів міських (міст районного значення), сільських, селищних рад, керівників структурних підрозділів виконавчого апарату районних та секретаріатів районних у містах Києві та Севастополі рад та їх заступників, керівників управлінь, відділів та інших структурних підрозділів виконавчих органів міських (міст районного значення), районних у містах рад та їх заступників, помічників голів, радників, консультантів, начальників секторів, головних бухгалтерів, спеціалістів управлінь, відділів, інших структурних підрозділів виконавчих органів міських (міст обласного значення та міста Сімферополя) рад;

- сьома категорія – посади радників, консультантів секретаріатів районних у містах рад, спеціалістів виконавчих органів районних у містах, міських (міст районного значення) рад, спеціалістів виконавчих органів сільських, селищних рад.

Передбачені п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону обмеження продовжують поширюватися на:

- державних службовців категорії «А»;

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну службу» до посад державної служби категорії «А» (вищий корпус державної служби) належать посади:

- Керівника Апарату Верховної Ради України та його заступників;

- керівника апарату (секретаріату) постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України;

- Державного секретаря Кабінету Міністрів України та його заступників, державних секретарів міністерств;
- керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України, та їх заступників;
- керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів та їх заступників, керівників секретаріатів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та їх заступників, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників;
- керівників державної служби в інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, та їх заступників;
- посадових осіб місцевого самоврядування, посади яких віднесені до першої – третьої категорій.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» до першої – третьої категорій посад в органах місцевого самоврядування належать:

- перша категорія – посади Київського міського голови, голів обласних рад та Севастопольського міського голови;
- категорія – посади Сімферопольського міського голови, міських (міст – обласних центрів) голів; заступників голів обласних рад та Севастопольського міського голови, заступника міського голови – секретаря Київської міської ради;
- третя категорія – посади перших заступників та заступників міських голів (міст – обласних центрів) з питань діяльності виконавчих органів ради;
- секретарів міських (міст – обласних центрів та міста Сімферополя) рад, міських голів (міст обласного і республіканського в АРК значення, крім міст – обласних центрів), голів районних, районних у містах рад;
- усіх інших осіб, визначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону (крім тих, винятки для яких окремо передбачені загальними правилами ч. 3 ст. 25 Закону).

До інших осіб, визначених п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, на яких продовжують поширюватися обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, належать такі особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

- Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів вико-

навчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради АРК, Голова Ради міністрів АРК;

- народні депутати України, депутати місцевих рад (які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), сільські, селищні, міські голови;

- військові посадові особи ЗСУ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;

- судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії, посадові особи Державної судової адміністрації України;

- особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, особи начальницького складу служби цивільного захисту (крім осіб молодшого начальницького складу служби цивільного захисту, які проходять службу в аварійно-рятувальних формуваннях та пожежно-рятувальних підрозділах у змінному режимі (за умови відсутності у таких осіб повноважень із здійснення заходів державного нагляду (контролю), реєстрації декларацій відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, ліцензування), Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, особи, які мають спеціальні звання Бюро економічної безпеки України;

- посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що

реалізує державну податкову політику, і центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

- Голова, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції;

- члени Центральної виборчої комісії;

- поліцейські;

- посадові та службові особи інших державних органів, у тому числі Фонду соціального страхування України та Пенсійного фонду, органів влади АРК;

- члени державних колегіальних органів, у тому числі уповноважені з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

- керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступники, уповноважені, прес-секретар Президента України;

- Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його помічники, радники, помічники, радники Президента України (крім осіб, посади яких належать до патронатної служби та які обіймають їх на громадських засадах).

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, встановлене п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону, не поширюється на першу категорію осіб виключно, якщо такі особи перебувають: у відпустці без збереження заробітної плати; у простої.

Зайняття іншою оплачуваною діяльністю є дозволеним з першого дня відпустки без збереження заробітної плати/першого дня простою, зазначеного у наказі про надання відпустки без збереження заробітної плати/оголошення простою.

У період дії воєнного стану роботодавець на прохання працівника може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого ч. 1 ст. 26 Закону України «Про відпустки»¹ (ч. 3 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»²).

Водночас, відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» у період дії воєнного стану, роботодавець за заявою працівника, який виїхав за межі тери-

¹ Про відпустки: Закон України від 15.11.1996. №504/96-ВР. Дата оновлення: 19.11.2022. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-vp#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-vp#Text) (дата звернення: 28.05.2023).

² Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022. №2136-ІХ. Дата оновлення: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023)

торії України або набув статусу внутрішньо переміщеної особи, в обов'язковому порядку надає йому відпустку без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у заяві, але не більше 90 календарних днів, без зарахування часу перебування у відпустці до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, передбаченого п. 4 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про відпустки».

Простій – це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами (ч. 1 ст. 34 Кодексу законів про працю України).

У разі неможливості виконання органом, його структурним підрозділом або державним службовцем своїх завдань і функцій через відсутність організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами, для відповідних державних службовців (структурного підрозділу або органу в цілому) варто оголошувати простій.

Якщо відповідні категорії осіб (державні службовці категорій «Б» та «В», посадові особи місцевого самоврядування четвертої – сьомої категорій) скористаються правом суміщати свою посаду з іншою діяльністю під час дії воєнного стану, то вони зобов'язані припинити зайняття іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики зі спорту) чи підприємницькою діяльністю відповідно до ч. 2 ст. 25 Закону протягом 15 робочих днів з дня припинення простою або закінчення відпустки (п. 28 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону)¹.

Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» на період дії воєнного стану запроваджено нову кадрову процедуру – призупинення дії трудового договору².

У зв'язку з цим у багатьох осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з якими призупинено дію трудового договору, виникає питання про дотримання вимог п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону у разі працевлаштування у період дії воєнного стану до інших державних органів або органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності.

¹ Роз'яснення Національного агентства України з питань державної служби URL: <https://nads.gov.ua/vidpovidi-na-aktualni-pitannya-roboti-derzhavnoyi-sluzhbi-u-voyennij-period/vidpustki-prostij> (дата звернення: 28.05.2023).

² Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022. №2136-IX. Дата оновлення: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023)

Призупинення дії трудового договору – це тимчасове припинення роботодавцем забезпечення працівника роботою і тимчасове припинення працівником виконання роботи за укладеним трудовим договором у зв'язку із збройною агресією проти України, що виключає можливість обох сторін трудових відносин виконувати обов'язки, передбачені трудовим договором (абз. 1 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»).

Призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин (абз. 3 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»).

На відміну від простою, за час якого працівнику здійснюється виплата з розрахунку не нижче 2/3 тарифної ставки посадового окладу, у випадку призупинення дії трудового договору працівник не отримує жодних виплат.

Відшкодування заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам за час призупинення дії трудового договору у повному обсязі покладається на державу, що здійснює збройну агресію проти України (ч. 4 ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»).

Отже, особа, з якою призупинено дію трудового договору:

- не виконує у зазначений період службових обов'язків за посадою та, відповідно, діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- не отримує заробітної плати, будь-яких гарантійних та компенсаційних виплат.

Враховуючи викладене, працевлаштування особи, з якою призупинено дію трудового договору, на період дії воєнного стану до інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності не є порушенням обмеження, передбаченого п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що мається на увазі під іншою оплачуваною діяльністю?
2. Що таке підприємницька діяльність?
3. Оплачувана діяльність.
4. Призупинення основної діяльності державного службовця.
5. Сили територіальної оборони України.

6. Дія трудового договору під час дії режиму воєнного стану.
7. Особливості заняття іншою оплачуваною діяльністю, під час дії режиму воєнного стану.
8. Загальна характеристика обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю.
9. Припинення суміщення з іншими видами діяльності.
10. Відшкодування заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам за час призупинення дії трудового договору, під час дії режиму воєнного стану.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.02.2023).
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).
3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995. №108/95-ВР. Дата оновлення: 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
5. Роз'яснення НАЗК щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю під час оборони України | Асоціація міст України URL: <https://auc.org.ua/novyna/rozyasnennya-nazk-shchodo-zaynyattya-inshoyu-oplachuваноyу-diyalnistyу-pid-chas-oborony> (дата звернення: 28.05.2023).
6. Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції URL: nazk.gov.ua (дата звернення: 28.05.2023).
7. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003. №973-IV. Дата оновлення: 24.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
8. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та їх сімей: Закон України від 20.12.1991. №2011-XII. Дата оновлення: 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

9. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. Дата оновлення: 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

10. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992. №2232-XII. Дата оновлення: 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

11. Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. №1449 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-%D0%BF#n11>(дата звернення: 28.05.2023).

12. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 08.07.2022. №2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

13. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996. №504/96-ВР. Дата оновлення: 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

14. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022. №2136-IX. Дата оновлення: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

15. Роз'яснення Національного агентства України з питань державної служби URL: <https://nads.gov.ua/vidpovidi-na-aktualni-pitannya-roboti-derzhavnoyi-sluzhbi-u-voyennij-period/vidpustki-prostij> (дата звернення: 28.05.2023).

Розділ 3.

ЗМІСТ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВХОДЖЕННЯ ДО СКЛАДУ ПРАВЛІННЯ, ІНШИХ ВИКОНАВЧИХ ЧИ КОНТРОЛЬНИХ ОРГАНІВ, НАГЛЯДОВОЇ РАДИ ПІДПРИЄМСТВА АБО ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО МАЄ НА МЕТІ ОДЕРЖАННЯ ПРИБУТКУ

3.1. Сутність обмеження щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється входити до складу (якщо інше не передбачено Конституцією або законами України): правління; інших виконавчих чи контрольних органів; наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійної комісії господарської організації).

Правління підприємства – є виконавчим органом, що здійснює керівництво всією поточною діяльністю підприємства.

Наглядова рада підприємства це – колегіальний орган підприємства, що визначає стратегію розвитку підприємства, контролює дотримання фінансових планів та ін. Інколи до функцій наглядових рад відносять й фактичне керівництво підприємством. В українських реаліях часто наглядову раду сприймають як дорадчий орган, що здійснює консультування і надає поради та пропозиції.

Виконавчий орган – складова частина державного апарату з особливою функціональним навантаженням, суть якої полягає в практичній реалізації завдань і функцій виконавчої влади в процесі управління або регулювання у сферах економічної, соціальної та адміністративно-політичного життя.

Контрольно-наглядовий орган державної влади виявляють різні порушення законності і правопорядку, застосовують до правопорушників відповідні санкції або ставлять перед компетентними органами питання про усунення допущених порушень законності і притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Особа, призначена (обрана) на посаду, зазначену в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, зобов'язана не пізніше 15 робочих днів з дня призначення (обрання) на посаду здійснити дії, спрямовані на припинення її повноважень у складі правління; інших виконавчих чи контрольних органів; наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, якщо особа здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляє інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації).

У зазначений строк особі забороняється брати участь у діяльності та прийнятті рішень відповідними органами з дня призначення (обрання) на посаду та отримувати будь-які доходи (винагороду тощо) у зв'язку перебуванням у таких органах.

Сутність вказаного обмеження полягає в тому, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не може входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, а сам факт такого входження, навіть без активної поведінки особи (як у випадку заборони займатися іншою оплачуваною діяльністю), є порушенням вимог Закону.

При цьому хоча Закон прямо не забороняє входити до складу загальних зборів підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, проте з урахуванням передбаченого ст. 36 Закону¹ обов'язку щодо передачі в управління корпоративних прав у випадку призначення на посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, реалізація особою як членом загальних зборів підприємства права на управління підприємством має здійснюватися через уповноважену особу, якій передано в управління відповідне корпоративне право.

Відповідальність за зазначене порушення обмежень настає за сукупності наступних умов:

- 1) особа входить до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації;
- 2) організація та (або) підприємство до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради яких входить

¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

особа згідно з установчими документами створена з метою отримання прибутку.

Лише при наявності цих двох умов настає відповідальність за входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, незалежно від того, чи було отримано дохід таким підприємством чи організацією, а також незалежно від того чи отримала дохід особа від такої діяльності¹.

3.2. Характеристика обмежень щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Особа вважатиметься такою, яка належним чином виконала вказані вимоги, якщо вона вчинила всі можливі дії, спрямовані на досягнення кінцевої мети – припинення її повноважень у відповідних органах, у спосіб, що передбачений законодавством та статутними документами підприємства або організації.

Наприклад, особу призначено на посаду державної служби, водночас вона є директором товариства з обмеженою відповідальністю, відповідно до статуту якого до виключної компетенції загальних зборів учасників належить обрання та звільнення директора.

На виконання абзацу першого ч. 2 ст. 25 Закону вказана особа надіслала на адресу товариства з обмеженою відповідальністю заяву про звільнення та самотійно видала наказ про своє звільнення із займаної посади.

Разом з тим особливістю звільнення директора вказаного товариства, на відміну від іншого працівника, є те, що особа є керівником і звільняється не лише на підставі вимог Кодексу законів про працю України² (далі за текстом - КЗпП), але й з урахуванням вимог Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»³

¹ Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції URL: nazk.gov.ua (дата звернення: 28.05.2023).

² Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

³ Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. №2275-VIII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

та статуту товариства з обмеженою відповідальністю, де звільнення директора – виключна компетенція загальних зборів учасників.

Так, загальні збори учасників скликаються, зокрема, з ініціативи виконавчого органу товариства, який зобов'язаний вчинити всі необхідні дії для скликання загальних зборів учасників у строк не пізніше 20 днів з дня отримання вимоги про проведення таких зборів (положення п. 1 ч. 1, ч. 8 ст. 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

Виконавчий орган товариства скликає загальні збори учасників шляхом надсилання повідомлення про це кожному учаснику товариства. Виконавчий орган товариства зобов'язаний повідомити учасників товариства не менше ніж за 30 днів до запланованої дати проведення загальних зборів учасників, якщо інший строк не встановлений статутом товариства. Повідомлення надсилається поштовим відправленням з описом вкладення.

У повідомленні про загальні збори учасників зазначаються дата, час, місце проведення, порядок денний (ч.ч. 2 – 5 ст. 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»¹).

Таким чином, особа, яку призначено на посаду державної служби, на виконання вимог абз. 1 ч. 2 ст. 25 Закону зобов'язана протягом 15 робочих днів з дня такого призначення вжити заходів щодо скликання в установленому порядку загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю із включенням до порядку денного питання про своє звільнення з посади директора товариства з обмеженою відповідальністю.

Сам факт надсилання на адресу товариства з обмеженою відповідальністю заяви про звільнення не свідчить про дотримання процедури скликання загальних зборів товариства та обізнаності учасників про необхідність їх проведення, а відсутність, власне, рішення загальних зборів учасників про звільнення директора ставить під сумнів законність видачі особою наказу про своє звільнення із займаної посади.

Отже, особа порушила вимоги, встановлені в абз. 1 ч. 2 ст. 25 Закону, оскільки здійснення нею таких дій як подання на адресу товариства з обмеженою відповідальністю заяви про звільнення та видача наказу про своє звільнення з посади директора не забезпечує досягнення кінцевого результату – припинення її повноважень у складі виконав-

¹ Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. №2275-VIII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

чого органу (припинення повноважень директора), та не відповідає вимогам Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та статутним документам товариства.

Після закінчення вказаного строку буде порушення заборони (крім винятків, визначених у самій ст. 25 Закону) за таких умов: особа належить до суб'єктів, визначених саме в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону; особа входить до складу правління, іншого виконавчого чи контрольного органу, наглядової ради; юридична особа, до складу органу якої входить особа, має правовий статус підприємства або організації; така юридична особа має на меті одержання прибутку.

Відповідальність за порушення цієї заборони настає незалежно від того, чи вчиняла особа будь-які дії на посаді в органі управління, чи здійснювало таке підприємство/організація господарську діяльність та чи отримувало дохід, а також незалежно від отримання доходу особою від такої діяльності.

Заборона щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради із системного аналізу положень Господарського кодексу України та Цивільного Кодексу України, а також спеціальних законів, які регулюють правовий статус окремих видів господарських товариств, підприємств, організацій можна зробити висновок, що до системи органів управління підприємства/організації входять: вищий орган (загальні збори); виконавчий орган (колегіальний – правління або дирекція, одноособовий – директор); контролюючі/наглядові органи (наглядова рада, ревізійна комісія (ревізор).

Обмеження, передбачене у п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону, не стосується участі осіб, у загальних зборах товариств¹.

У ч.ч. 1, 10 ст. 65 Господарського кодексу України² (далі по тексту - ГК) визначено, що управління підприємством здійснюється відповідно до його установчих документів, а особливості управління підприємствами окремих видів (організаційних форм підприємств) встановлюються Господарським кодексом України та законами про такі підприємства.

Для вирішення питання відносно того, які саме органи діють на конкретному підприємстві чи в організації, слід аналізувати положен-

¹ Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції URL: nazk.gov.ua (дата звернення: 28.05.2023).

² Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003. №436-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

ня спеціального законодавства, на підставі якого таке підприємство/організація діє, а також установчих документів відповідної юридичної особи.

На підставі ст. 83 Цивільного кодексу України (далі по тексту - ЦК), підприємства або організації, що мають на меті одержання прибутку. Юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, установлених законом¹.

Відповідно до положень цивільного законодавства України (ст.ст. 83-85 ЦК) мета отримання прибутку є основним критерієм поділу юридичних осіб у формі товариств на підприємницькі та непідприємницькі.

Підприємницькі та непідприємницькі товариства можуть діяти як з метою отримання прибутку (та його розподілу між учасниками), так і без мети отримання прибутку. Створюються, як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи, які мають одночасно відповідати вимогам, встановленим п.п. 133.4.1 п. 133.4 ст. 133 Податкового кодексу України².

Вимоги до неприбуткового підприємства, установи та організації:

- повинна бути утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

- установчі документи (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні ЦК), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб;

- установчі документи (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бю-

1 Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. №435-IV. Дата оновлення: 02.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

2 Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. №2755-VI. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

джету в разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення);

- повинна бути внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

При вирішенні питання щодо неналежності юридичної особи до підприємств та організацій, що мають на меті одержання прибутку, необхідно враховувати:

- організаційно-правову форму, в якій юридична особа створена і діє;
- положення установчих документів такої юридичної особи, в яких згідно зі ст. 57 ГК мають зазначатися, зокрема: мета і предмет господарської діяльності, порядок розподілу прибутків та збитків.

Утворення юридичної особи у формі виробничого кооперативу або одного з видів господарських товариств, вказаних у класифікаторі, незалежно від положень їх установчих документів, завжди вказувати на мету її діяльності – одержання прибутку та його подальший розподіл між учасниками.

Вимоги п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону не поширюються на випадки, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації.

Суб'єкти управління об'єктами державної власності здійснюють управління корпоративними правами держави в господарських товариствах, функції з управління якими вони здійснюють, та державними унітарними підприємствами шляхом призначення представників держави для участі у загальних зборах господарських товариств та шляхом призначення (обрання) представників держави і незалежних членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, єдиним акціонером (учасником) яких є держава (ч. 3 ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»¹).

Процедуру їх призначення (обрання) встановлено Порядком визначення та затвердження кандидатур представників держави, які призначаються до наглядових рад державних унітарних підприємств, і тих, які беруть участь у загальних зборах та обираються до наглядових рад господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсо-

¹ Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006. №185-V. Дата оновлення: 30.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/186-16#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

тків акцій (часток) належать державі, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 143¹.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Алгоритм дії особи, що призначена (обрана) на посаду, зазначену в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», якщо вона є членом правління підприємства.

2. На яку категорію осіб не діють обмеження щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

3. Вимоги до неприбуткового підприємства, установи та організації.

4. В чому полягає процедура звільнення директора товариства з обмеженою відповідальністю.

5. Які особливості відповідальності за порушення обмежень входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

6. Яка особа вважатиметься такою, яка належним чином виконала вимоги щодо обмежень входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

7. Нормативно-правові акти, що регулюють обмеження щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку..

8. Особливості діяльності підприємницьких товариств.

9. Діяльність непідприємницьких товариств.

10. Умови настання відповідальності за порушення обмежень щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

¹ Деякі питання управління об'єктами державної власності: Постанова кабінету Міністрів України від 10.03.2017. №143. Дата оновлення: 31.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2017-n#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.02.2023).
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
4. Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції URL: nazk.gov.ua (дата звернення: 28.05.2023).
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. №2275-VIII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
6. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003. №436-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. №435-IV. Дата оновлення: 02.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
8. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. №2755-VI. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
9. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006. №185-V. Дата оновлення: 30.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/186-16#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
10. Деякі питання управління об'єктами державної власності: Постанова кабінету Міністрів України від 10.03.2017. №143. Дата оновлення: 31.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2017-n#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

РОЗДІЛ 4.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1 Адміністративна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

4.2 Дисциплінарна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності

4.1 Адміністративна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

4.1 Адміністративна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

Українське законодавство передбачає за вчинення правопорушень застосування до публічних службовців заходів юридичної відповідальності, а саме: дисциплінарної, адміністративної, матеріальної та кримінальної.

Відповідальність державних службовців настає за порушення законності та службової дисципліни, невиконання або неналежне виконання ними посадових обов'язків. Вона полягає в застосуванні до державних службовців тих чи інших покарань, стягнень, передбачених законодавством, за винне вчинення ними правопорушень, тобто за провини та дії, що юридично визнані протиправними. Як відомо, правопорушення поділяються на кримінальні правопорушення та проступки (делікти).

Загальні ознаки адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, є характерними для всіх видів адміністративних правопорушень, серед яких необхідно назвати такі: 1) протиправність – вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, заборонене відповідними нормами глави 13-А КУпАП, тобто діяння

(дія чи бездіяльність) визнається адміністративним правопорушенням за умови, що воно передбачене як таке нормами чинного адміністративного законодавства; 2) винність – наявність відповідного психічного ставлення особи до вчиненого діяння (дії чи бездіяльності), а також до наслідків вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; вчиненню такого виду адміністративного правопорушення характерний умисел; 3) правопорушення, пов'язане з корупцією, є протиправним, винним діянням, формами вираження якого може бути як дія (активна форма поведінки особи), так і бездіяльність (пасивна форма поведінки особи); 4) суспільну небезпечність та суспільну шкідливість – виражається в негативному впливі адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, на суспільні відносини (об'єкт адміністративного правопорушення) та завданні їм (або створенні можливості заподіяння) істотних збитків; 5) адміністративну караність – кваліфікація вчиненого протиправного винного діяння (дії чи бездіяльності) як адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, що має своїм наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності, межі якої передбачені санкцією відповідної статті глави 13-А КУпАП¹

Обов'язкові ознаки полягають у такому: 1) специфіка суспільних відносин та сфера, в якій вони виникають, – адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, посягає та спрямоване проти суспільних відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; 2) порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, що тягне за собою притягнення особи до адміністративної відповідальності; 3) вчиняється спеціальним суб'єктом, який характеризується наявністю в особи службового або посадового статусу, додаткових обов'язків або обмежень у зв'язку з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування тощо; 4) передбачає неправомірне використання суб'єктом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, наданої йому влади та спеціальних (службових) повноважень; 5) наявність предмета адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією: якщо предмет досліджуваного виду адміністративного правопорушення конкретизовано законодавцем у диспозиції відповідної статті глави 13-А КУпАП, то він

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

вважається обов'язковою ознакою об'єкта адміністративного проступку, а відсутність такої законодавчо закріпленої ознаки буде свідчити про відсутність юридичного складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; 6) зазвичай, характеризується формальним складом (настання шкідливих наслідків не передбачене нормою права, а отже, є факультативною ознакою), однак окремим проступком властивий матеріальний склад (настання шкідливих наслідків є обов'язковою ознакою) тощо.

Факультативними ознаками адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, є: 1) спосіб учинення адміністративного проступку; 2) час учинення адміністративного правопорушення; 3) умови вчинення такого діяння; 4) шкідливі наслідки діяння; 5) причинний зв'язок між протиправним діянням та шкідливими наслідками тощо.

Перелічені факультативні ознаки для більшості правопорушень, пов'язаних з корупцією, не є кваліфікуючими. Однак якщо законодавець такі ознаки конкретизував у диспозиції відповідної статті глави 13-А КУпАП, то для кваліфікації діяння вони є обов'язковими¹.

Ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» визначені обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, зокрема передбачено, що особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється:

- займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

- входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.²

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

² Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

Обмеження, передбачені частиною першою цієї статті, не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних.

Адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією – це діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, за яке законом встановлено адміністративну відповідальність.

Особа, яка вчинила правопорушення, пов'язане з корупцією, однак на яку судом не накладено адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП);

Порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю – тягне за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом.

Порушення особою встановлених законом обмежень щодо входу до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особа здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляє інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), – тягне за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від такої діяльності.

Дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, – тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу чи винагороди та з позбавленням права

обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за винятком депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України¹.

Об'єктом даного проступку виступають суспільні відносини, що виникають з приводу дотримання встановлених правил заняття службовцями іншими видами оплачуваної діяльності.

Предметом даного проступку (речі матеріального світі, на які спрямоване діяння) виступають: а) винагорода від роботи за сумісництвом.

Відповідно до п.п. 14.1.48 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, заробітна плата – це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом².

Доходом платника є дохід, отриманий у вигляді заробітної плати, інших виплат та винагород, випланих відповідно до умов трудового та цивільно-правового договору; б) дохід – сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

Під іншою оплачуваною діяльністю слід розуміти будь-яку діяльність, спрямовану на отримання доходу і не пов'язану з виконанням особою своїх посадових обов'язків.

¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

² Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. №2755-VI. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

Ознайомлення із постановою № 88262827 від 17.03.2020 року Новозаводського районного суду м. Чернігова свідчить, що не має значення фактичне отримання коштів за свою діяльність.¹

Важливим є саме факт вступу в таку діяльність – надання правової допомоги за договором, зайняття іншою оплачуваною діяльністю для особи, що притягується до адміністративної відповідальності, діяння протиправне, адже диспозиція ч. 1 ст. 172-4 КУпАП носить саме формальний склад правопорушення².

Суть вказаного у цій статті обмеження полягає в тому, що відповідна особа, уповноважена на виконання функцій держави, отримуючи заробітну плату за рахунок бюджетних коштів, не може займатися будь-яким іншим видом оплачуваної діяльності (крім виключень, зазначених у Законі).

Це є однією з гарантій неупередженості такої особи при виконання нею своїх службових обов'язків. Діяльність, пов'язана з наданням правової допомоги, незалежно від фактичного отримання прибутку за таку діяльність, на думку суду, безумовно є такою оплачуваною діяльністю.

Суб'єктами правопорушення є лише особи, уповноважені на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 частини 1 статті 4 Закону України «Про запобігання корупції» за винятком депутатів Верховної Ради АРК, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України, працівників патронатних служб у державних органах (ч. 2 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції»)³.

¹ Постанова Новозаводського районного суду м. Чернігова від 17.03.2020 р. № 88262827. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/courtdocument/88262827>. (дата звернення: 28.06.2023).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

³ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 28.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

З об'єктивної сторони даний проступок має формальний склад, обов'язковою ознакою якого є діяння у формі дії.

Для кваліфікації діяння за частиною другою коментованої статті важливим є встановлення самого поняття сумісництва в трудовій діяльності, відповідно до ст. 102-1 КЗпП України сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця – фізичної особи¹. Для роботи за сумісництвом згоди власника або уповноваженого ним органу за місцем основної роботи не потрібно.

А для кваліфікації діяння щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку важливим є встановлення факту, що: 1) суб'єкт входить до складу органу правління; інших виконавчих або контрольних органів; наглядової ради підприємства або організації; 2) підприємство чи організація створено з метою одержання прибутку (тобто здійснює підприємницьку діяльність); 3) суб'єкт не здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляє інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації).

Слід зазначити, що сам факт перебування особи в реєстрі підприємців не повинен кваліфікуватися як порушення, передбачене цією статтею. Оскільки за своєю суттю підприємництво це активна, систематична господарська діяльність з метою одержання прибутку, які передбачає її провадження.

Суб'єктивна сторона проступків характеризується виною у формі прямого умислу, бажанням отримати прибуток або грошову винагороду за виконання роботи за сумісництвом².

Провадження у справах про правопорушення пов'язані з корупцією мають свої певні особливості.

¹ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

² Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією: наук.-практ. комент. / С. С. Чернявський, Р. А. Сербин, І. Д. Пастух та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 90 с. с.20-25.

Статтею 255 КУпАП визначено, що складати протоколи про адміністративні правопорушення передбачені статтею 172-4 мають право уповноважені на те посадові особи НАЗК та посадові особи НП України¹.

Здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення регламентується в НП України наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» та КУпАП².

Цей Порядок встановлює процедуру оформлення уповноваженими особами Національного агентства з питань запобігання корупції, визначеними відповідно до статті 13 Закону України «Про запобігання корупції», протоколів про адміністративні³.

Підставами для складання протоколу про адміністративне правопорушення є: вчинення службовою особою, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, зазначеною у примітці до статті 50 Закону, адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією:

- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП);

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються:

- дата і місце його складення;
- посада, прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи Національного агентства, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за таке правопорушення;
- прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є;

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

² Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376. Дата оновлення: 27.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>. (дата звернення 15.02.2023 р.)

³ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі їх надання);
- інші відомості, потрібні для вирішення справи.

Під час складення протоколу про адміністративне правопорушення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені статтею 63 Конституції України¹, статтями 256, 268 КУпАП, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто судом у строки, визначені ст. 277 КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності².

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від проставлення підпису про ознайомлення з правами й обов'язками у протоколі про адміністративне правопорушення робиться запис про це.

Особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення за її підписом. Пояснення може додаватися до протоколу про адміністративне правопорушення окремо, про що робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

Протокол про адміністративне правопорушення підписується особою, яка його склала, та особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться запис про це.

Протокол про адміністративне правопорушення складається на бланку Національного агентства. Не допускаються закреслення, ви-

¹ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.06.2023).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

правління відомостей, що вносяться до протоколу про адміністративне правопорушення, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне правопорушення підписано особою, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від отримання примірника протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис.

Порядок оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення та надсилання їх до суду

Протокол про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172-4 КУпАП, разом з іншими матеріалами, які підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення, у триденний строк з моменту його складення надсилається листом НАЗК до місцевого загального суду за місцем вчинення адміністративного правопорушення¹.

У разі вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол про адміністративне правопорушення разом з іншими матеріалами надсилається листом Національного агентства до суду вищої інстанції для визначення підсудності.

У супровідному листі до протоколу про адміністративне правопорушення висловлюється клопотання про направлення до НАЗК копії судового рішення у справі.

Уповноважена особа НАЗК, яка склала протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, одночасно з направленням його до суду надсилає до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу про адміністративне правопорушення для розгляду питання щодо можливого відсторонення такої особи від виконання службових повноважень із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

У справі про адміністративне правопорушення оформлюється титульний аркуш, на зворотному боці якого заповнюється опис документів, що містяться у ній.

Копія протоколу про адміністративне правопорушення та копії інших матеріалів, що підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення, формуються уповноваженою особою НАЗК в електронну справу про адміністративне правопорушення, яка зберігається у НАЗК протягом трьох років.

До електронної справи надалі додаються копії судових рішень у справі про адміністративне правопорушення, а також інші документи та матеріали, пов'язані з розглядом цієї справи в суді та виконанням судового рішення.

Для здійснення моніторингу за дотриманням законодавства з питань запобігання корупції НАЗК веде облік виявлених адміністративних правопорушень, передбачених ст.172-4 КУпАП¹.

Облік адміністративних правопорушень здійснюється шляхом заповнення інформаційної картки про адміністративне правопорушення, що заповнюється в електронному вигляді.

Забезпечення ведення обліку адміністративних правопорушень покладається на керівників самостійних структурних підрозділів НАЗК, працівники яких є уповноваженими особами Національного агентства.

Показники інформаційної картки мають відповідати наявним матеріалам справи про адміністративне правопорушення, об'єктивно і достовірно відображати суть адміністративного правопорушення.

Відомості про прийняті судами рішення у справі про адміністративне правопорушення вносяться до інформаційної картки протягом одного робочого дня з дня отримання копії судового рішення у такій справі.

Протокол про вчинення адміністративного корупційного правопорушення разом з іншими матеріалами у триденний строк з моменту його складення надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення корупційного правопорушення.

Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного корупційного правопорушення, одночасно з надісланням його до суду надсилає органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

Справи про адміністративні правопорушення передбачені статтею 172-4 КУпАП мають право розглядати районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді). При провадженні у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172-4, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою.

Справи про адміністративні правопорушення передбачені ст. 172-4 КУпАП розглядаються у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання судом протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Строк розгляду справи може бути зупинений судом у разі, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 172-4, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо)¹.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених ст. 172-4, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення

Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного корупційного правопорушення, одночасно з надісланням його до суду надсилає прокурору, органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

При провадженні у справах про вчинення адміністративного корупційного правопорушення участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою (ст. 250 КУпАП).

У відповідності до ст. 277 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. При цьому строк розгляду адміністративних справ про адміністративні корупційні правопорушення зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне корупційне правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з по-

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

важних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо)¹.

Слушним при цьому є вимога законодавця, що повістка особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, вручається не пізніше як за три доби до дня розгляду справи в суді, в якій зазначаються дата і місце розгляду справи.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи. Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено.

Копія постанови в той же строк вручається або висилається потерпілому на його прохання. Копія постанови вручається під розписку. У разі якщо копія постанови висилається, про це робиться відповідна відмітка у справі.

Крім того, постанова суду про накладення адміністративного стягнення за адміністративне корупційне правопорушення у відповідності зі ст. 285 КУпАП у триденний строк з дня набрання нею законної сили направляється відповідному органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, державному чи виборному органу, власнику юридичної особи або уповноваженому ним органу для вирішення питання про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, усунення її згідно із законодавством від виконання функцій держави, якщо інше не передбачено законом, а також усунення причин та умов, що сприяли вчиненню цього правопорушення.

При визначенні розміру адміністративного стягнення за адміністративне правопорушення судом у відповідності з вимогами ст. 33 КУпАП враховуються обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність

Так, за повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, її дії слід кваліфікувати по ч. 3 ст.33 КУпАП².

У цьому випадку межі розміру адміністративного штрафу збільшуються. При цьому перебіг календарного року розпочинається з моменту винесення постанови про накладення адміністративного стягнення (притягнен-

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

ня особи до адміністративної відповідальності) за попереднє правопорушення за такі самі дії (за таке саме правопорушення)¹.

Стадія перегляду справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови є факультативною, і настає лише у випадку оскарження або опротестування прийнятої постанови по суті справи. Вона може закінчитися прийняттям одного з таких рішень: про відміну, про зміну або залишення в силі прийнятої постанови.

Перегляд слід відрізнити від повторного розгляду справи, який проводиться у тих випадках, коли прийняту раніше постанову скасовано та направлено на новий розгляд. У першому випадку діє постанова у справі, законність та обґрунтованість якої перевіряється. У другому – стару постанову скасовано й у справі необхідно прийняти нову постанову.

Процесуальною підставою перегляду можуть бути: 1) скарга громадянина, щодо якого винесено постанову; 2) скарга потерпілого; 3) протест прокурора. Ініціатива щодо перегляду постанови може виходити також від голови вищого суду та з ініціативи органу, який здійснює контроль за законністю або який прийняв постанову.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржена в порядку, визначеному КУпАП, – *протягом десяти днів* до відповідного апеляційного суду (ст. 287 КУпАП). Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Постанову про одночасне накладення основного та додаткового адміністративних стягнень може бути оскаржено за вибором особи, щодо якої її винесено, чи потерпілого в порядку, встановленому для оскарження основного або додаткового стягнення. Особа, яка оскаржила постанову в справі про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита (ст. 288 КУпАП).

Протест, винесений прокурором за скаргою, вноситься до вищестоящего органу (посадовій особі) відносно органу, який прийняв рішення за скаргою. Строк розгляду скарги або протесту на постанову складає *десять днів* з дня їх надходження (ст. 292 КУпАП).² *безсення щодо запиття*

¹ Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією: наук.-практ. комент. / С. С. Чернявський, Р. А. Сербин, І. Д. Пастух та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 90 с. С.25-27.

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата

4.2. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права, обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Дисциплінарна відповідальність - це застосування заходів дисциплінарного впливу в порядку службового підпорядкування за винні порушення правил державної служби, що не підпадають під дію кримінальної відповідальності.

Протиправне винне невиконання чи неналежне виконання державним службовцем покладених на нього обов'язків (порушення трудової дисципліни), яке не тягне за собою кримінальної відповідальності, прийнято називати посадовою (дисциплінарною) провинною. Та чи інша дія (чи бездіяльність) працівника є порушенням трудової дисципліни лише за наявності одночасно трьох умов:

- якщо дія (бездіяльність) є протиправною, тобто порушується певна вимога чи положення нормативно-правового акта;
- якщо протиправна дія (бездіяльність) є винною, тобто вчинена навмисно або через необережність (іншими словами, невиконання працівником службових обов'язків з причин, що від нього не залежать: недостатня кваліфікація або працездатність, відсутність належних умов роботи, неотримання службовцем інформації й матеріалів, потрібних для виконання посадових обов'язків і т. д., - така дія не може розглядатись як невиконання службових обов'язків, бо в цьому разі працівник не винний у її невиконанні);
- якщо не виконано саме посадові обов'язки, тобто обов'язок, що впливає з певних державно-службових відносин (прикладами таких порушень посадових обов'язків, зокрема, є недотримання державної та іншої таємниці, що охороняється законом, розголошення відомостей, які стали відомі державному службовцеві у зв'язку з виконанням посадових обов'язків і стосуються приватного життя, честі та гідності громадян).

Основні види дисциплінарної відповідальності передбачені Кодексом законів про працю України. Так, в ст. 147 передбачено, що за порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано тільки один з таких заходів стягнення: 1) догана; 2) звільнення.¹

До державних службовців відповідно до ст. 66 Закону України «Про державну службу» може бути застосовано один із таких видів дисциплінарного

оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

¹ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

стягнення: 1) зауваження; 2) догана; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з посади державної служби¹

Законодавством, статутами і положеннями про дисципліну можуть бути передбачені для окремих категорій працівників й інші дисциплінарні стягнення такі як: пониження в класному чині, пониження в посаді, позбавлення нагрудного знаку, звільнення з позбавленням класного чину, попередження про неповну службову відповідність, затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду, усне зауваження, зауваження, сувора догана, пониження в спеціальному званні на один ступінь, матеріальна відповідальність тощо.

Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 року № 1039.²

Частиною третьою статті 65 Закону України «Про державну службу» встановлено, що державний службовець не може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, якщо:

- минуло 6 місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці;

- минув 1 рік після його вчинення або постановлення відповідної окремої ухвали суду.

Відомості щодо державного службовця, якого було притягнуто до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного корупційного правопорушення також вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. В чому полягає адміністративна відповідальність публічних службовців за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності?

2. Хто може бути суб'єктом адміністративної відповідальності за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності?

3. Охарактеризуйте зміст адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

4. Надайте характеристику складу правопорушення, визначеного ст. 172-4 КУПАП «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності».

¹ Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. Дата оновлення: 02.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

² Про затвердження Порядку здійснення дисциплінарного провадження: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 року № 1039. Дата оновлення: 02.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>. (дата звернення: 28.05.2023).

5. Розкрийте послідовність процесуальних дій уповноваженої особи правоохоронного органу під час здійснення оформлення адміністративного протоколу про правопорушення, пов'язане з корупцією.

6. Розкрийте зміст дисциплінарної відповідальності публічних службовців за порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

7. Охарактеризуйте види адміністративних стягнень, які можуть бути застосовані до публічних службовців за порушення встановлених обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 30, ст. 141 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 06.06.2023).

2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.11.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984, додаток до № 51. Ст.1122. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. №2755-VI. Дата оновлення: 29.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.06.2023).

5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № № 1700-VII. Дата оновлення: 28.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-1#Text> (дата звернення: 28.05.2023).

6. Постанова Новозаводського районного суду м. Чернігова від 17.03.2020 р. № 88262827. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/courtdocument/88262827>. (дата звернення: 28.06.2023).

7. Про затвердження Порядку здійснення дисциплінарного провадження: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 року № 1039. Дата оновлення: 02.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>. (дата звернення: 28.05.2023).

8. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376. Дата оновлення: 27.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>. (дата звернення 15.02.2023 р.)

9. Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією: наук.-практ. комент. / С. С. Чернявський, Р. А. Сербин, І. Д. Пастух та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 90 с. с.20-25.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Адміністративна відповідальність - це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення.

Адміністративна деліктоздатність – це юридична властивість або стан суб'єкта, що полягає в спроможності (можливості) прийняти на себе відповідальність за зроблений адміністративний проступок.

Адміністративне розслідування – це сукупність процесуальних дій, необхідних для отримання додаткових відомостей і матеріалів із метою правильного прийняття рішення про порушення справи, про адміністративне правопорушення

Антикорупційна експертиза – діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Близькі особи - особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону України «Про запобігання корупції» (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також - незалежно від зазначених умов - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта.

Виконавчий орган – складова частина державного апарату з особливою функціональним навантаженням, суть якої полягає в практичній реалізації завдань і функцій виконавчої влади в процесі управління або регулювання у сферах економічної, соціальної та адміністративно-політичного життя.

Господарська діяльність - це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. При цьому господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних

результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями (ст. 3 ГК).

Державний орган – орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Добровольче формування територіальної громади – це воєнізований підрозділ, сформований на добровільній основі з громадян України, які проживають у межах території відповідної територіальної громади, який призначений для участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основи національного спротиву»).

Дисциплінарна відповідальність - це застосування заходів дисциплінарного впливу в порядку службового підпорядкування за винні порушення правил державної служби, що не підпадають під дію кримінальної відповідальності.

Інша оплачувана діяльність - це інша, ніж та, за яку особа одержує оплату (винагороду) за посадою, яку вона обіймає у зв'язку з виконанням нею функцій держави або місцевого самоврядування.

Корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Корупційними злочинами відповідно до КК України вважаються злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а

також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 цього Кодексу (примітка до ст. 45 КК України).

Отже, наразі до кола корупційних злочинів відносяться посягання, передбачені 19 (дев'ятнадцятьма) статтями КК України, тобто законодавець навів їх вичерпний перелік. При цьому чимало з них передбачено розділом XVII «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» Особливої частини КК України.

Контрольно-наглядовий орган державної влади виявляють різні порушення законності і правопорядку, застосовують до правопорушників відповідні санкції або ставлять перед компетентними органами питання про усунення допущених порушень законності і притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Кримінальна відповідальність - це вимушене зазнавання особою, яка вчинила злочин, державного осуду, а також передбачених КК обмежень особистого, майнового або іншого характеру, що визначаються обвинувальним вироком суду і покладаються на винного спеціальними органами держави.

Наглядова рада підприємства це – колегіальний орган підприємства, що визначає стратегію розвитку підприємства, контролює дотримання фінансових планів та ін. Інколи до функцій наглядових рад відносять й фактичне керівництво підприємством. В українських реаліях часто наглядову раду сприймають як дорадчий орган, що здійснює консультування і надає поради та пропозиції.

Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Оплачувана діяльність — це діяльність, за яку особа отримує винагороду, незалежно від того, є вона систематичною чи одноразовою, грошовою чи натуральною, виплачується за трудовою або іншою угодою чи без неї, за виконану роботу чи як аванс, за фізичну роботу чи інтелектуальну, є прямою чи непрямою, обліковується вона чи ні, сплачує особа з цієї винагороди податки чи не сплачує тощо.

Підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (ч. 1 ст. 42 ГК).

Призупинення дії трудового договору – це тимчасове припинення роботодавцем забезпечення працівника роботою і тимчасове припинення працівником виконання роботи за укладеним трудовим договором у зв'язку із збройною агресією проти України, що виключає можливість обох сторін трудових відносин виконувати обов'язки, передбачені трудовим договором (абз. 1 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»).

Простій – це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами (ч. 1 ст. 34 Кодексу законів про працю України).

Порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування - є першою стадією провадження у справах пов'язаних з корупцією і являє собою комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення події правопорушення, обставин проступку, їх фіксування та кваліфікацію, встановлення причин і умов, що сприяли учиненню правопорушення, які мають метою підготовку справи про адміністративне правопорушення до розгляду та застосування до порушників передбачених законом заходів адміністративного впливу.

Потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення (як вид процесуальної діяльності) – це врегульований адміністративно-процесуальними нормами порядок здійснення дій учасників адміністративно-юрисдикційних правовідносин у зв'язку з реалізацією завдань щодо своєчасного, усебічного, повного й об'єктивного з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності із законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню адміністративних

правопорушень, запобігання правопорушенням, вихованням громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Протокол про адміністративне правопорушення – це основний процесуальний документ, в якому фіксуються обставини правопорушення, інформація про учасників справи, їх пояснення по факту події, роз'яснення процесуальних прав та обов'язків, дані про місце і час розгляду справи, який має доказове значення у справі про адміністративне правопорушення і є підставою для прийняття рішення про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Пряме підпорядкування - відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням.

Реальний конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Самозайнята особа — платник податку, який є ФОП або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності (п.п. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України).

Сили територіальної оборони Збройних Сил України – це окремий рід сил ЗСУ, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони (п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основи національного спротиву»).

Службова особа – це термін, який одночасно визначено у п. 1 примітки до ст. 364 та у ч. 3 ст. 18 КК України.

Відмінність між ними полягає в тому, що: а) у першому з них згадується про державні чи комунальні підприємства, установи чи організації, тоді як у другому такого обмеження немає; б) перше визначення стосується вузького і вичерпного кола злочинів, а саме тих, що передбачені статтями 364, 368, 368-2, 369 КК України, тоді як друге поширюється на решту злочинів, передбачених статтями чинного КК України (у тому числі низкою статей розділу XVII його Особливої частини).

Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – органи прокуратури, Національної поліції України, Національне анти-

корупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення – це особи, що потенційно мають право (можуть) бути учасниками провадження за наявності відповідних юридичних фактів.

Члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Цивільно-правова відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, встановлені законом юридичні наслідки за невиконання або неналежне виконання особою обов'язків або зобов'язань. Обов'язок особи, яка завдала шкоди іншій (активно чи пасивно), відшкодувати або відшкодувати цю шкоду, як правило, з компенсацією.

Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення – це особи, які реально беруть участь у провадженні по конкретній справі про адміністративне правопорушення.

Навчальний посібник

**ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ
ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ
З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчальний посібник

Підписано до друку 22.06.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman»/ Друк цифровий. Ум. друк .арк. 3,8.

Наклад 50 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.